

Özel Yetenekli Öğrencilerle Sosyal Sorumluluk Projeleri Kapsamında Değerler Eğitimi: Çocukevleri Sitesi Örneği

Uzm. Belgin BAĞRIAÇIK*

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Yeteneklilerin Eğitimi
İstanbul / Türkiye, belgin.bagriacik@ogr.iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7335-1432

Yaren Esma SUNTUR

Çukurova Bilim Sanat Merkezi öğrencisi, Adana / Türkiye,
esmasuntur@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5602-1827x

Ece Nehir EVREN

Çukurova Bilim Sanat Merkezi öğrencisi, Adana / Türkiye,
ecenehirevren@gmail.com, ORCID: 0009-0004-4642-9379x

Yağmur GİRMEN

Çukurova Bilim Sanat Merkezi öğrencisi, Adana / Türkiye,
girmenyagmur@gmail.com, ORCID: 0009-0004-0485-908X

Prof. Dr. Ahmet Serkan ECE

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Bolu / Türkiye,
eceserkan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1369-5812

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 505 258 23 08 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 14.08.2024, Kabul: 25.10.2024, Erken Görüntüm: Haziran, 2025, Basım: Aralık, 2025

© 2025. Kalem Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Vakfı. Bütün Hakları Saklıdır. ISSN: 2146-5606, e-ISSN: 2687-6574

Öz

Toplumda her çocuk eşit şartlara sahip olmamaktadır. Kimi çocuk evinde anne ve babasının yanında sıcak bir yuva ortamında büyürken, kimi çocuk devletin imkanlarıyla devlet himayesinde büyümek durumunda kalır. Bu proje çocukevleri sitesinde bulunan 7-12 yaş aralığındaki çocukları, özel yetenekli müzik bölümü öğrencileriyle buluşturmayı amaçlamasının yanı sıra çocuklara müzik etkinlikleri altında birlikte çalışmayı ve yapılan çalışmalarla birbirlerini değerler bakımından olumlu yönde etkilemelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yapılmıştır. Veriler görüşme tekniğinde yarı yapılandırılmış sorular ile toplanmıştır. Veri analizleri içerik analiz yöntemi ile hazırlanmıştır. Özel yetenekli müzik bölümü öğrencilerinden Gönüller Bir Ekibi oluşturulmuştur. Gönüller Bir Ekibi, çocukevleri sitesinde yaşayan çocuklar ile her hafta bir değer hakkında sohbet edip, ardından da o değeri anlatan bir çocuk şarkısı öğretilmiştir. 8 haftalık sürecin sonunda bu eserlerin yer aldığı bir konser düzenlenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda saygı, sevgi, paylaşma, kendini ifade edebilme, heyecan, özgüven, mutluluk ve birliktelik gibi değerler çocukevleri sitesindeki çocuklar tarafından kazanılmıştır. Bu sürecin, Gönüller Bir Ekibine çoğunlukla empati, saygı, iş birliği ve sorumluluk bilinci gibi değerler kazandırdığı belirlenmiştir. Çocukevleri Sitesi öğretmenleri tarafından bu projenin çocukevleri sitesinde yaşayan çocuklara özsaygı, farkındalık, yardımseverlik, özel hissetme ve sorumluluk bilinci gibi değerler kazandırdığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı çocuklar; Çocukevleri sitesi; Özel yetenekliler; Değerler eğitimi; Sosyal sorumluluk.

Values Education within the Scope of Social Responsibility Projects with Special Talented Students: The Case of Children's Homes Site

Abstract

Not all children have equal conditions in society. [Some children grow up at home with their parents in a warm home environment, while some children have to grow up under the protection of the state with the state's facilities. This project aims to bring together children between the ages of 7 and 12 in the children's homes site with the students of the specially talented music department, as well as to enable children to work together under musical activities and to influence each other positively in terms of values. A case study was conducted from qualitative research methods. Data were collected with semi-structured questions in interview technique. Data analyses were prepared with content analysis method. The Gönüller Bir Team was formed from the students of the specially talented music department. Every week, the Gönüller Bir

Team had a conversation with the children living in the children's homes site about a value, and then a children's song about that value was taught. At the end of the 8-week period, a concert was organised with these works. As a result of this work, values such as respect, love, sharing, self-expression, excitement, self-confidence, happiness and togetherness were acquired by children living in children's homes. It has been determined that this process has provided the Gönüller Bir Team with values such as empathy, respect, co-operation and sense of responsibility. It was stated by the trainers of the Children's Homes Site that this project helped the children living in the children's homes site to develop self-esteem, awareness, helpfulness, helpfulness and self-confidence.

Keywords: Disadvantaged children; Children's Homes Site, giftedness; values education, social responsibility.

Extended Summary

Purpose

The main purpose of this study is to provide values education through music to gifted students and children living in children's homes within the scope of social responsibility projects. To achieve this aim, the following questions have been addressed

1. What is the distribution and diversity of the values acquired by gifted students (Hearts Together Team)?
2. What is the distribution and diversity of the values acquired by students living in child home sites?
3. What are the views of educators working in child home sites regarding the values imparted to the children living in these homes?

Method

The research is prepared using the case study model of qualitative research methods. The study group of the research was formed using the criterion sampling method, one of the purposive sampling techniques. This study, prepared within the scope of a social responsibility project, involved carefully selecting study groups to ensure that the children living in child home sites are not peers with the gifted students. This approach was taken to facilitate teaching children's songs aimed at imparting the designated values to both groups through music. The criteria for selection included voluntary children aged 7-12 living in child home sites, gifted students aged 15-18 receiving education in the music department at Çukurova Science and Art Center, and educators responsible for the care and education of children living in child home sites. The study group of the research was formed using the criterion sampling

method, one of the purposive sampling techniques. The interview questions were prepared in the form of open-ended questions in line with the purpose of the research. In the study, content analysis technique was used while analyzing the data collected with a semi-structured interview form.

10 root values determined by the Ministry of National Education were used in the research. Each week, one of these values was determined and the Hearts Together Team chatted on the determined value for about 40 minutes in their own institutions, accompanied by the guidance teacher working in Çukurova BİLSEM. Conversations were made about what the determined value means, what happens with this value in our daily lives and what effects it has on people. After these conversations/information activities, we went to the children's homes site with the Hearts Together Team. Every week, 26 children and 26 children were interviewed in groups in a quiet room/place where children could express themselves comfortably, and 10 different values were discussed for 10 weeks. The applications were carried out in an environment where both groups in the study group could communicate with each other in a lounge, chat in groups, and then all groups could unite and work as a choir. Each week, a children's song, the lyrics of which are compatible with the subject of the determined concept of value, included in the textbooks of the Ministry of National Education, easy and understandable in terms of sound range and weighing characteristics, were studied and taught by ear. On the other hand, the Hearts Together Team accompanied the songs with musical instruments (guitar, piano, rhythm sticks, etc.) while the children's songs were being played. In the 11th week, a concert was held with these songs taught to the children, in which the Hearts Together Team and the children living in the children's homes site took part together. In the 13th week, interviews were conducted to collect the data of the study.

Results

During the interviews with the Gönüller Bir Team, it was stated that the social responsibility project contributed to them in terms of values such as common sense, sense of responsibility, tolerance, co-operation, respect, helpfulness, love, feeling valuable and empathy.

In the interviews with the children living in the children's homes site; The differences observed in the children during and after the realization of the project were that their self-confidence, adaptation, self-expression, sense of responsibility and motivation increased in behavioral contact; In the theme of

emotion, it has been stated that children are happy, feel chosen, experience the feeling of appreciation-approval and feel valuable-special, and also establish healthy peer communication and communicate about expressing themselves through music.

Discussion

In this research, within the scope of the social responsibility project, music was used as a means of communication between two different working groups and as an intermediary in the transfer of targeted values.

In his study investigating the academic and social-emotional needs of gifted students, Akar (2010) stated that the academically prominent features are; being able to participate effectively in group work, expressing oneself, developing oneself in a multifaceted way, socially-emotionally; socialization, empathy, self-confidence, family relationships, and the ability to use their free time effectively. Considering these needs, the Hearts Together team, consisting of specially talented students, stated that they contributed to values such as common sense, sense of responsibility, tolerance, cooperation, respect, benevolence, love, feeling valuable, and empathy within the scope of the social responsibility project. In this project, where music is used as a tool, it is stated that music education strengthens the social aspects of children, is effective in establishing and developing friendship relationships, and is of great importance in raising individuals who are sensitive to their environment (Cabedo-Mas and Díaz-Gómez, 2013; Crawford, 2020; Türkmen, 2010) supports the findings of past studies.

Conclusion

The ten root values determined by the Ministry of National Education; It is thought that many of the values such as justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and benevolence were brought to both the Hearts Together team consisting of specially talented high school students and the children living in the children's homes site within the scope of the social responsibility project through music. Considering the unifying and healing power of music (Karakoç, 2021), the fact that the study is new and original in the field is seen as the strength of this research, while the indirect acquisition of some values (such as justice, friendship, patience) is the aspect of the research that needs to be improved.

Giriş

Değer kavramı, insanlığın başlangıcından bu yana var olduğu kabul edilen bir kavram olmasına rağmen kesin bir tanımı yapılamamıştır. Felsefe ve psikoloji gibi birçok disiplinin ilgi alanı olan bu kavram için sadece insanı ilgilendiren ve toplumdan topluma farklı olsa da bireyden başlayıp topluma yayılan bir olgu olduğu söylenebilir. En basit ve anlaşılır şekilde ifade edilirse insanın tercihlerinin iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olmasını etkileyen ve insan davranışlarını belirleyen bir kavramdır (Koçak, 2018). Değerlerin ortak özellikleri araştırmacıdan araştırmacıya biraz farklılık gösterse de ortak paydada sayılabilecek özellikler vardır. Bu özelliklerden bazıları; paylaşılr olması, birey yargısından bağımsız olması, toplum tarafından ciddiye alınması, davranışları yönlendirmesi, bireylerin iyiliği için olduğu düşünülmesi, ailede öğrenilmeye başlanmasıdır. Her ne kadar değerler ilk olarak ailede öğrenilmeye başlansa da ülkemizde değerler eğitimi adı altındaki uygulamalara ilk kez 2010 yılında Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan genelge ile dikkat çekilmiştir. Ancak fiziki uygulamalara 2017 yılında örtük program denilen sosyal ve psikolojik etkileşime dayalı her türlü eğitici etkinlik ve çalışmalarla başlanmıştır. Türkiye’de en güncel haliyle değerler eğitimi konusunda geline nokta 23 Ekim 2018 tarihinde dönemin Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ziya Selçuk’un tanıtımını yaptığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesidir. Bu belge ile Türk Eğitim Sisteminde amaç toplumsal bütünlüğün ve huzurun sağlanabilmesi için “değerlerin” gelecek nesillere aktarılmasıdır (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2022). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından değerler eğitimi; “Çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfedip geliştirmeleri ve kendi potansiyellerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel gayretler” olarak tanımlanmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği üzere değerler eğitimi başlı başına bir ders olarak değil örtük program şeklinde uygulanmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde değerler eğitimi okul öncesinden başlayıp lise son sınıfa kadar devam eden bir programı takip eder. MEB 2022 yılında hazırladığı değerler eğitimi etkinlik kitabında 10 kök değerden bahsetmektedir. Bu değerler adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak öğretim programlarında yer almaktadır (MEB, 2022). Değerler eğitiminin amacı sağlıklı düşünen, hisseden ve davranan bireylerin yetiştirilmesi olduğundan eğitim sistemine dahil edilmiştir. Değerler eğitimi; bireyin kendini tanımasında büyük rol oynar, bireyi olumlu yönde etkiler, kendi değerlerinin farkında olmasını sağlar. Toplumun geleceği bakımından sağlam

karakterli bireylerin değerler eğitiminden tam fayda sağlamış kişiler olmaları gerekir (Gündüz, Aktepe, Uzunoğlu ve Gündüz, 2017). Öte yandan değerler eğitimi, özellikle riskli ve dezavantajlı çocuklar için hayati bir rol oynar. Bu çocuklar, sevgi, saygı ve empati gibi değerlerle tanıştıklarında, toplumun yardımıyla hissinin kazanır ve yalnızlıktan ayrılabilirler. Değerler eğitimi, dezavantajlı çocukların güçlü bağlar kurmasına ve hayatlarına karşı dayanıklılıklarını geliştirmelerine yardımcı olur, böylece hayatlarında bir rehber ve destek ağı oluşturur. Bu eğitim, dezavantajlı çocukların arasındaki dayanışmayı güçlendirerek, onların topluma kazandırılmasında önemli bir araç haline gelir.

UNESCO (1998), dezavantajlı grupları ekonomik durumları, cinsiyetleri, etnik veya dinsel kökenleri, politik statüleri nedeniyle toplumsal ve ekonomik entegrasyon şansları diğer insanlara göre daha düşük kimseler olarak tanımlamaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (2005) yayınlamış olduğu “Çocuk Koruma Kanunu”na göre bu durumlarda bulunan çocuklar korunmaya ihtiyacı olan çocuklar olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde dezavantajlı çocuklar; çocuk evleri, çocuk destek merkezleri ile çocuk evleri sitelerinde barınmaktadır. “Çocuk evleri Sitesi 10’ar kişilik villalardan oluşur. Çocuk evleri en fazla 8 çocuğun kalabildiği apartman dairesi şeklinde tasarlanmıştır. Sağlıklı toplumun sağlıklı bireylerden oluştuğu gerçeğinden hareketle devlet koruması altında yetişen bireylerin; özgüvenleri yerinde, kendisi ve çevresi ile barışık ve bulunduğu sosyal ortama uyum sağlamada güçlük çekmeyen bireyler olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu kurumlar; bireylerin bakımını, temel ihtiyaçları olan beslenme, giyim ve barınma gibi ihtiyaçlarını karşılıyor olsa da aile ortamı ile benzerlik göstermemelerinin yanı sıra bireylerin bilişsel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını da yeterince karşılayamadıkları söylenebilir (Keten, 2017).

Yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda korunmaya muhtaç çocukların sosyal hayatta karşılaştıkları başlıca sorunların; ezilmişlik duygusu, konumlarını ifade etmekten kaçınma, gelecek kaygısı, kendilerini hayata karşı hazır hissetmeme, geleceğe yönelik planlarının olmaması, akran zorbalığına uğramak, özgüven eksikliği, bireyin kendisini açık ve rahat bir şekilde ifade edememek, yeni tanışılan kişilerle ilişki kurmakta zorlanmak, yeniliklere ayak uydurmakta zorluk çekmek ve toplumsal kurallara uyum sağlamakta güçlükler çekmek olduğu söylenebilir (Aydoğdu, 2016). Bu sorunları önlemek için dezavantajlı kesimin dışındaki bireyleri bilinçlendirmek ama-

cıyla dezavantajlı kesimler ile ilgili eğitim sisteminde daha kapsamlı çalışmalara yer verilebilir. Dezavantajlı kesimde bulunan çocukların topluma uyum sağlayabilmeleri için dans, resim, müzik vb. gibi sanatsal uygulamalar ile kendilerini tanıyabilecekleri ve daha iyi ifade edebilecekleri uğraşlara yönlendirilebilirler. Bu konuyla ilgili müzik ve sanatla ilgilenen kurumlardan yardım alınarak insana daha etkili bir dille ulaşmak mümkün olabilir.

Toplumda dezavantajlı çocuklar içinde özel eğitime muhtaç çocuklar da yer almaktadır. “*Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitime özel eğitim denir*” (MEB, 2022). Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar iki grupta toplanmaktadır. Bunlar, yetersizlikten etkilenmiş engelli çocuklar ve özel yeteneğe sahip çocuklar olarak sınıflandırılabilir. Özel yetenekli çocuk, akranlarından bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor beceri olarak ileride olan çocuklar olarak tanımlanır (Smedsrud, 2020). Bu çocuklar özellikleri gereği mükemmeliyetçi, özgüvenleri ve empati duyguları yüksek çocuklardır (Shaklee, 1992). Bu özellikleri sebebiyle toplumdan soyutlanarak dezavantajlı bir duruma düşebilmektedirler. Kendilerini ifade etmeye çalıştıkları, özellikle müzik uygulamaları, sanat terapisi yönünden -müziğin iyileştirici gücü- dezavantajlı gruplar ve travma yaşamış çocuklara stresle baş etme yeteneği kazandırır ve bireyin kendini tanımasına katkı sağlar (Oğuz-Güner, 2018). Bunun yanında çocuk şarkıları: dostluk, barış, özgürlük, çalışkanlık, saygı, sevgi, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik gibi birçok değeri içinde barındırmasıyla çocuklara değerler eğitimi bakımından fayda sağlayabilir (Kara, Emirhan, 2020). MEB, 2022 yılında bireyin toplumsal hayata uyum sağlayarak denge-sini bulmasına destek olmak bir yandan da toplumun kültürel özelliklerine katkı sağlamak amaçlı on kök değer belirleyerek Değerler Eğitimi başlığı altında Kök Değerler Temalı Etkinlik Kitabı hazırlamıştır (MEB, 2022). Yapılan alan yazın taramasında, özel yetenekli öğrenciler ve bu öğrencilere yönelik değerler eğitiminde öğretmenlerin rolü, özel yetenekli öğrencilerin velilerinin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri, özel yetenekli öğrencilerin özellikleri gereği değerler eğitiminin öneminin vurgulandığı çalışmalar yer almaktadır (Gökdere ve Çepni, 2003; Sezer, 2016; Yılmaz ve Tortop, 2018). Ayrıca bireylerin sosyal sorumluluk projelerinde yer alması; takım çalışmasında yer almasında, iletişim becerisi ve problem çözme becerisi kazanmasında, liderlik özelliğinin gelişmesinde, sorumluluk almakta önemi büyüktür (Çabuk, İlhan

ve Günay, 2020). Diğer yandan araştırmmanın çalışma grubunda yer alan çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukları kapsayan çalışmalar; bu kurumlarda verilen din eğitiminin değerler bakımından incelendiği ve korunmaya muhtaç çocukların desteklenmesi amaçlı yürütülen sosyal sorumluluk projesi (Efe, 2022; Özdemir, Sefer ve Türkdogan, 2008) gibi konularda hazırlanmış olup görece az sayıdadır. Bu çalışma, müzik yolu ile hem çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların hem de özel yetenekli lise öğrencilerinin toplumsal ve bireysel değerleri kazanması açısından alanyazında önemli bir eksikliği dolduracağı, katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerinde yer alırken, bireylerin sadece bilişsel yani zihinsel öğrenmelerle sınırlı kalmayıp; duygu, tutum, değer, inanç gibi duyuşsal davranışlarının da geliştirilmesi yani eğitimin bütüncül olarak ele alınmasında müziğin araç olarak kullanılmasının mümkün olduğu söylenebilir. Yukarıda ifade edilen bağlam kapsamında bu çalışmanın temel amacı, sosyal sorumluluk projeleri kapsamında özel yetenekli öğrencilerle çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara müzik yoluyla değerler eğitiminin kazandırılması olarak belirlenmiştir. İfade edilen amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Özel yetenekli öğrencilerin (Gönüller Bir ekibinin) kazandıkları değerler nasıl bir dağılım ve çeşitlilik göstermektedir?
2. Çocuk evleri sitesinde yaşayan öğrencilerin kazandıkları değerler, nasıl bir dağılım ve çeşitlilik göstermektedir?
3. Çocuk evleri sitesinde görev yapan eğitimcilerin, bu evlerde yaşayan çocuklara kazandırdığı değerlere ait görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma yönteminden durum çalışması modeli ile hazırlanmıştır. Durum çalışması, ‘niçin’ ve ‘nasıl’ gibi soruları temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olay ya da olguları derinlemesine incelemeye olanak tanıyan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmada, çocuk evleri sitesindeki çocuklar ile özel yetenekli çocukların bu çalışma ile MEB’in belirlediği 10 kök değer müzik yoluyla öğretilirken ortam, olaylar, bireyler ve süreçler hakkında derinlemesine araştırma yapılması nedeniyle durum çalışması kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt

örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında hazırlanmış olan bu çalışma, özel yetenekli öğrencilere ve çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara belirlenen değerlerin müzik yoluyla aktarılabilmesi için çocuk şarkılarını öğretirken yardımcı olabilmesi açısından çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklarla akran olmamasına dikkat edilerek çalışma grupları belirlenmiştir. Ölçüt olarak; Çocuk evleri sitesinde yaşayan, 7-12 yaş aralığındaki gönüllü çocuklar, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi müzik biriminde eğitim gören 15-18 yaş aralığındaki özel yetenekli öğrenciler ve çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu eğitimciler belirlenmiştir.

Çalışma grubu 3 farklı gruptan oluşmaktadır. Birinci grup; çocuk evleri sitesinde yaşayan 7-12 yaş aralığındaki 54 çocuktan çalışmaya gönüllü katılmak isteyen 26 (18 erkek ve 8 kadın) çocuk, ikinci grup; özel yetenekli 15-18 yaş aralığındaki müzik birimi 9 (2 erkek ve 7 kadın) lise öğrencisi, üçüncü grup ise; çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu çocuk evleri sitesinde görevli 6 (4 kadın ve 2 erkek) eğitimciden oluşmaktadır. Özel yetenekli öğrenciler; daha önce sosyal sorumluluk projesinde görev almayan, en az bir müzik aleti çalabilen, çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlamak isteyen çocuklar arasından belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrenciler araştırmada “Gönüller Bir Ekibi” (GBE) olarak adlandırılmaktadır. Çalışma grubunda yer alan eğitimcileri belirleme sürecinde, vardiya sistemi ile çalışan; çocukların yemek, temizlik gibi temel ihtiyaçlarından sorumlu kadınlar arasından etkinlikler esnasında çocuklar ile çalışmalara katılım sağlayanlar ve çocukların okul görüşmelerinde veli pozisyonunda yer alan etüt, ders takibi gibi eğitimlerinden sorumlu öğretmenler arasından etkinliklerin tamamına katılan gönüllük kriterleri dikkate alınmıştır. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

	Kadın (%)	Erkek (%)	Toplam (%)
Çocuk evleri Sitesi Çocukları	8 (31)	18 (69)	26 (100)
Gönüller Bir Ekibi	7 (78)	2 (22)	9 (100)
Eğitmenler	4 (66)	2 (34)	6 (100)
Toplam	19 (46)	22 (54)	41 (100)

Bu çalışma, öğrenci gruplarının belirlenmesi ve hazırlanması, haftalık etkinliklerin kurgulanması, öğretilecek olan çocuk şarkılarının seçilmesi gibi proje basamaklarını içeren aşamalar beş araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Araştırmacılarından birisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Özel Yeteneklilerin Eğitimi Programı'nda doktora öğrencisi olup, dokuz yıldır Bilim ve Sanat Merkezinde müzik öğretmeni, diğer araştırmacı müzik eğitimi anabilim alanında 27 yıldır akademisyen olarak görev yapmaktadır. Diğer araştırmacılar ise Bilim ve Sanat Merkezinde proje öğrencisi olup, birçok bilimsel çalışmalarda (TÜBİTAK proje yarışmalarında bölge dereceleri olan, kongrelerde bildirisi sunumu gerçekleştirmiş vs.) aktif olarak görev almıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde; “araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir. Bu nedenle bu tür görüşmede, araştırılan kişilerin cevapları doğrultusunda araştırmacı ek sorular da yönlendirebilir. Bu esneklik sağladığından dolayı nitel araştırma içerisinde görülebilir (Ekiz, 2003).

Görüşme soruları birbirinden farklı olacak şekilde açık uçlu sorular şeklinde araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanmıştır. Beş açık uçlu soru Gönüller Bir Ekibine; beş açık uçlu soru Çocuk Evleri Sitesinde yaşayan çocuklara; dört açık uçlu soru da bu çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu eğitmenlere yönelik hazırlanmıştır. Oluşturulan görüşme sorular iki psikolog tarafından kapsam ve içerikleri açısından gözden geçirilmiş ve uygun bulunmuştur. Araştırmada nitel verileri toplamak amacıyla üç çalışma grubuna ait açık uçlu soruların kapsam geçerliği için hizmet süresi 15 yıl ve üzeri olan; bir sosyal hizmet uzmanı, her iki kurumda (BİLSEM ve Çocuk Evleri Sitesi) görev yapan iki psikolog ve değerler alanında çalışma yapan bir akademisyenden oluşan uzmanlardan uzman görüşü alınmıştır. İlgili görüşler doğrultusunda sorulara son hali verilerek uygulama yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada çalışma grubunda yer alan öğrenci sayısı ile birlikte derinlemesine araştırma yapmak sebebiyle nitel araştırma yönteminden görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek temalar ve kategoriler oluşturulur, bulgular tablolastırılarak, bu tablolar katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak desteklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan veriler çözümlenirken içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizlerinde kod,

tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan tema ve kategoriler basitlik, kapsayıcılık ve tutarlılık ilkeleri (Diamantopoulos ve Sigauw, 2006) doğrultusunda hazırlanmıştır. Kategoriler arasında anlamsal olarak birbirine yakın olanların aynı başlık altında toplandığı, en az iki ifadenin bir kategoriye oluşturduğu, bir ifadenin ise dikkate alınmaması, kategorilerin hem ayırt ediciliğini hem de iç tutarlılığını arttırması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırma güvenilirliğini arttırmak amacıyla, araştırmancının verileri beş farklı araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve oluşturulan kodlar ve temaların listesi hazırlanmıştır. Sonrasında, veriler, kodlar ve temalar doğrultusunda değerlendirilmek için tekrar beş araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Görüş Ayrılığı ve Görüş Birliği sağlanan maddeler tespit edilmiştir. Araştırmancının güvenilirliği için araştırma yüzdesi Miles ve Huberman, (1994) ın belirtmiş olduğu (Güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) formül doğrultuda %91 olarak belirlenmiş ve çalışmanın güvenilir olduğu görülmüştür.

Sonrasında her bir kategori ve tema, araştırmancının amacı, görüşme soruları ve araştırma soruları açısından uygunluk açısından araştırmacılar tarafından tekrardan gözden geçirilmiştir. Yapılan görüşmelerin doğru yorumlanıp yorumlanmadığını teyit etmek için görüşme yapılan 8 katılımcıyla paylaşarak, doğru ifade edilme durumları sağlanmıştır. Paylaşım yapılan bütün katılımcılar ifadelerin doğru şekilde yer aldığını bildirmiştir. Temalar, kategoriler ve onları oluşturan örnek ifadeler müzik eğitimi alanından ve Eğitim Bilimleri alanından 2 uzman tarafından değerlendirilmiş olup, araştırmacılar ve uzmanlar arasında %90 oranında uzlaşa sağlanmıştır. Sonuç olarak toplamda 25 tema ve 82 kategori oluşturulmuştur.

Uygulama güvenilirliği, uygulamacının planlanan uygulamayı programa uygun gerçekleştirip gerçekleştirmediğini veya ne kadar gerçekleştirdiğini değerlendirebilmek amacıyla yapılan güvenilirlik hesaplamasıdır (Billingsley, White ve Munson, 1980). Bu kapsamda uygulama güvenilirliği verileri, haftalık etkinliklerin (belirlenen değerlerle ilgili görüşmeler yapılması, arkasından o değeri konu alan çocuk şarkılarının öğretilmesi vb.) en az %20'sinde toplanmış olup, ortalama uygulama güvenilirliği %96 olarak hesaplanmıştır.

Uygulama

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 10 kök değer, araştırmada kullanılmıştır. Bu değerler adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı,

sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak öğretim programlarında yer almaktadır. Gönüller Bir Ekibi, Çukurova BİLSEM’de görevli rehber öğretmen eşliğinde değerlerden bir tanesini belirleyerek kurumlarında yaklaşık 40 dakika boyunca belirlenen değer hakkında her hafta sohbet etmişlerdir. Belirlenen değerın anlamı, günlük hayatımızda bu değer ile ilgili neler yaşandığı ve insanlar üzerinde ne gibi etkileri olduğu hakkında konuşmalar yapılmıştır. Bu sohbet/bilgilendirme çalışmalarının ardından Gönüller Bir Ekibi ile çocuk evleri sitesine gidilmiştir. Çocuk evleri sitesinde her hafta yaklaşık 45 dakika 26 çocukla “Gönüller Bir Ekibi” belirlenen değer üzerine gruplar halinde, çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri sakin bir odada/mekânda sohbet edilip, 10 hafta boyunca 10 farklı değer konuşulmuştur. Her çarşamba akşam 19.00-21.00 saatleri arasında sohbetler ve müzik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar, çalışma grubunda yer alan her iki grubunda birbiriyle iletişim kurabildiği bir konferans salonunda, gruplar halinde minderler üzerinde oturarak sohbet edebildiği, sonrasında bütün grupların birleşerek koro halinde çalışma yapabildiği bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Her hafta sözleri, belirlenmiş olan değer kavramı konusu ile uyumlu, MEB ders kitaplarında yer alan, ses aralığı, tartım özellikleri bakımından kolay, anlaşılır bir çocuk şarkısı çalışılmış ve kulaktan öğretim yöntemiyle (Erten ve Çilden, 2018) öğretilmiştir. Gönüller Bir Ekibi ise çocuk şarkıları çalıştırılırken müzik aletleriyle (gitar, piyano, ritim çubukları vs.) şarkılara eşlik yaptılar. 11. haftada ise çocuklara öğretilen bu şarkılarla Gönüller Bir Ekibinin ve çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların birlikte yer aldığı bir konser gerçekleştirildi. 13. haftada ise araştırmanın verileri toplanmak için görüşmeler yapıldı. Gönüller Bir Ekibiyle Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde, Çocuk evleri Sitesinde yaşayan çocuklara ve bu çocukların öğretmenleriyle Çocuk evleri Sitesinde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık olarak 20 dakika sürmüş ve cevaplar kâğıt üzerinde notlar tutularak kayıt altına alınmıştır. Veri toplama süreci, ikinci, üçüncü ve dördüncü araştırmacılar tarafından birinci araştırmacının gözlemleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak iki hafta sürmüştür. Veriler birinci hafta Çocuk Evleri Sitesinde 26 çocuk üç araştırmacıya paylaştırılarak çocukların kendi kurumlarında toplanmış, verilerin geri kalanı ikinci hafta Gönüller Bir Ekibi ve Öğretmenler ile kendi kurumlarında görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler çocuk evleri sitesinde kapalı bir alanda bireysel olarak gerçekleştirilmiş olup, görüşme öncesinde çocuklara bilgilendirme yapılmıştır.

Etik Beyan

Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Protokol No: 2023/202). Araştırma bir sosyal sorumluluk projesi kapsamında gerçekleştirilmesi sebebiyle uygulama yapılan İl Millî Eğitim Müdürlüğünden ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden gerekli yasal izinler alınarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma sorularının yanıtlaması için elde edilen veriler yorumlanmış olup, her araştırma sorusuna ait genel değerlendirme ve cevaplar, çalışmanın sonuç ve tartışma bölümünde detaylandırılarak ve alanyazında ile tartışarak sunulmuştur.

Özel Yetenekli Öğrencilerin (Gönüller Bir Ekibinin) Kazandıkları Değerler, Nasıl Bir Dağılım ve Çeşitlilik Göstermektedir?

Tablo 2. “Gönüller Bir” Ekibinin, Proje Kazanımına İlişkin Değer Temaları ve Kategorileri

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Davranış	Sağduyu	2 (22)	“Bana sağduyu kattığını düşünüyorum.” (GBE7)
	Sorumluluk bilinci	9 (100)	“Sorumluluk duyguma katkıda bulunduğunu düşünüyorum.”
	Hoşgörü	3 (33)	“Bu proje bana hoşgörü kattı.” (GBE2)
	İş birliği	4 (44)	“Bu proje başka insanlarla çalışabilmeyi öğrenmemi sağladı.” (GBE5)
	Saygı	8 (89)	“Çocuklara karşı daha saygılı olmam gerektiğini anladım.” (GBE1)
	Yardımseverlik	6 (67)	“Çocuklara yardım edebilmek bizim için çok değerliydi.” (GBE4)
Duygu	Değerli hissetme	3(33)	“Oraya gider gitmez seni örnek almaya başlıyorlar çünkü yakın görüyorlar.” (BGE6)
	Sevgi	6 (67)	“Çocuklarla çok iyi anlaştık, duygusal bağ kurduk.” (GBE9)
	Endişe	4 (44)	“Çocuklara yanlış örnek olursak diye endişelendik.” (GBE4)
	Özeleştir	1 (11)	“Yanlış bir şey söylememek için temkinli davrandık.” (GBE7)
	Güven	5 (56)	“Çocukların bize güvenip hayatlarını anlatması bizim için çok değerliydi.” (GBE3)
İletişim	Empati	9 (100)	“Bana farklı hayatlar görme şansı ve farklı bir bakış açısı sağladı.” (GBE4)
	Uyum	3 (33)	“İlk başlarda çok stres olurken bir süre sonra uyum sağladık.” (GBE8)
	Samimiyet	6 (67)	“Başlarda çocuklar çekingen davranıyorlardı ama zamanla daha samimi davranmaya başladılar.” (GBE3)
	Objektif olma	5 (56)	“Hayatı daha tarafsız bir şekilde gözlemlememi sağladı.” (GBE9)

Gönüller Bir Ekibinin, bu projenin kendilerine kazandırdığını düşündükleri değerler üç tema altında toplanmıştır. Davranış teması altında; sorumluluk bilinci ve saygı değerleriyken, duygu teması altında; sevgi değeri, iletişim teması altında ise empati, değeri dikkat çekmektedir (Tablo 2). Diğer yandan bir sosyal sorumluluk projesinde tekrar yer almak isteme durumları ise Tablo 3’te açıklanmıştır.

Tablo 3. Gönüller Bir Ekibinin Böyle Bir Projeye Tekrar Katılmak İsteme Durumlarına İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Değerler	Yardımsellik	6 (67)	“İnsanların hayatına dokunabilmek benim için çok değerli.” (GBE1)
	Sorumluluk bilinci	8 (89)	“Sorumluluk duyguma katkıda bulunduğunu düşünüyorum.” (GBE4)
	Sevgi	4 (44)	“Çocuklarla aramızda duygusal bağ oluştu, onların ailesi gibi olduk ve sevildiğimizi hissettik.” (GBE5)
	Güven	5 (56)	“Çocuklar sana güveniyor ve hayatlarındaki önemli olayları anlatıyor.” (GBE3)
	Değerli hissetme	3 (33)	“Çocuklar sana hayatlarında olan şeyleri anlattığı zaman kendini gerçekten değerli hissediyorsun.” (GBE9)
	Empati	6 (67)	“Bu proje sayesinde herkesin çok farklı hayatları olduğunu gördük.” (GBE4)

Tablo 3’e göre Gönüller Bir Ekibinin böyle bir projeye neden tekrar katılmak isteyebileceklerine ait veriler değerler teması altında toplanmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda sorumluluk bilinci ve empati kategorileri en çok ifade edilen değer olarak görülmektedir.

Tablo 4. Gönüller Bir Ekibinin, Bu Etkinliğin Çocuklara Kazandırdıklarına İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Toplumsal Değerler	Birliktelik	5 (56)	“Hepsi kendi kabuklarında olan çocuklardı ama hep birlikte müzik yapılabiliyor olmaları bence onlara birliktelik duygusu kattı.” (GBE7)
	Uyum	9 (100)	“Başlarda dikkatleri çok dağınıyordu ama daha sonralarda hepsi işin içine girmeye başladı.” (GBE8)
	Paylaşma	5 (56)	“Çocuklar bizimle bir şeyler paylaşırken rahat hissediyorlardı, bence en çok paylaşmayı öğrendiler.” (GBE2)
	Saygı	7 (78)	“Çocuklar birbirlerinin yaşadıklarını dinleyerek birbirlerine daha çok saygı duymaya başladılar.” (GBE7)
	İş birliği	8 (89)	“Bence çocuklar beraber hareket etmeyi öğrendiler.” (GBE6)
	Kendini ifade edebilme becerisi	3 (33)	“Çocuklar bir süre sonra kendilerini daha iyi ifade edebilmeye başladı.” (GBE5)

Bireysel Değerler	Sevgi	7 (78)	“Bence çocuklar birbirlerini daha çok sevmeye ve aralarında bağ kurmaya başladılar.” (GBE4)
	Güven	4 (44)	“Bence çocuklar güven değerini kazandılar çünkü bize güvenip özel hayatlarını anlatıyorlardı.” (GBE1)
	Özgüven	9 (100)	“Çocuklar başlarda çekinirken zamanla bizimle daha rahat konuşmaya ve daha çok fikirlerini belirtmeye başladılar.” (GBE2)
	Fark edilme	4 (44)	“Bence çocuklar başkaları tarafından dinlendikleri ve fikirleri önemsendiği için fark edildiklerini hissettiler.” (GBE9)

Tablo 4’e bakıldığında, Gönüller Bir Ekibi, projenin çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara kazandırdığını düşündüğü değerler iki tema altında toplanmıştır. “*Başlarda dikkatleri çok dağılıyordu ama daha sonralarda hepsi işin içine girmeye başladı.*” (GBE8) ve “*Çocuklar başlarda çekinirken zamanla bizimle daha rahat konuşmaya ve daha çok fikirlerini belirtmeye başladılar.*” (GBE2) İfadelerini içeren uyum ve özgüven kategorilerini Gönüller Bir Ekibinin tamamının ifade ettiği görülmüştür.

Tablo 5. Gönüller Bir Ekibinin Bu Proje Tekrar Yapılsa Projede Neyi, Neden Değiştirmek İstediklerini Belirten Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Zaman	Uzun Soluklu Çalışma	7 (78)	“5 hafta yerine 8 hafta olsaydı daha güzel olabilirdi.” (GBE3)
	Etkinliklerin Sıklık Derecesi	7 (78)	“Çocukların yanına haftada bir kez gitmek yerine üç kez gitsek daha çok verim alabilirdik.” (GBE5)
	Proje sonrası	8 (89)	“Proje sonrasında çocuklarla tekrar bir araya gelip onlarla konuşup neleri değiştirmişiz, nelere dokunmuşuz bilmek isterdim.” (GBE8)
Duygu	Güven	3 (33)	“Çocuklarla aramızdaki bağ yeni yeni kurulmaya başlamışken projeyi tamamladık.” (GBE2)
	Üzüntü	6 (67)	“O çocuklarla tekrar vakit geçirmeyi çok isterdim.” (GBE3)
Değerler	Yardıms severlik	5 (56)	“Çocuklara daha çok yardım edebilmek isterdim.” (GBE1)
	İş birliği	7 (78)	“Diğer illerdeki bilim ve sanat merkezleriyle ortak bir çalışma yapılabilirdi.”
	Toplumsal yansıma	8 (89)	“Bu projeyi daha fazla kişiyle birkaç şehirde yapmak daha büyük bir kitleye ulaşmamızı sağlayabilirdi.” (GBE9)

Gönüller Bir Ekibi, projenin tekrar yapılması durumunda projede değiştirmek istedikleri konular üç tema altında toplanmıştır. Projenin tamamlandıktan sonraki dönem çocuklar üzerinde bıraktıkları izleri merak eden Gönüller Bir Ekibi, projenin büyüüp farklı şehirlerde daha büyük kitlelere ulaşarak devam etmesi ve projenin tamamlanmış olması sebebiyle çocuklardan ayrılmasının üzüntüsü içinde olduklarını ifade etmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Gönüller Bir Ekibinin Projeyi Gerçekleştirirken Zorlandıkları Durumlara İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Duygusal	Üzüntü	6 (67)	“Çocuklar bize hayatlarından bahsettiği zaman çok üzüldüğüm zamanlar oldu.” (GBE4)
	Şanslı hissetme	2 (22)	“Çocukları dinledikten sonra evime gittiğim zaman ne kadar şanslı olduğumu hissediyordum.” (GBE7)
	Şaşkınlık	1 (11)	“Çocuklarla konuştuğumda duyduğum bazı ifadelere çok şaşırdım.” (GBE2)
	Korku	2 (22)	“Çocukların keyif almadıklarını düşünüp korkuyorduk.” (GBE8)
	Endişe	4 (44)	“Çocukların yanına gidemediğim bir hafta olduğunda acaba üzülmürleri mi diye endişeleniyordum.” (GBE3)
İletişim	Paylaşma	8 (89)	“Birbirlerine zorbalık yapan oluyor, ailesinin şartları çok kötü olup gelenler var ya da psikolojik şiddet görüp gelmiş olanlar var ve bunların hepsini bizimle paylaşıyorlardı.” (GBE3)
	Samimiyet	7 (78)	“Çocuklar bizimle samimi bir şekilde onları kötü etkileyen olayları anlattılar.” (GBE7)
Değerler	Güven	5 (56)	“Çocuklar yaşadıklarını bize anlattığı zaman bize gerçekten güvendiklerini hissettim.” (GBE9)
	Empati	9 (100)	“Kendimi çocukların yerine koyduğum zaman acaba ben yaşadıklarıyla nasıl baş ederdim diye düşünüyordum.” (GBE3)
	Özeleştir	3 (33)	“Bazen acaba yanlış yolda mıyız, mutlu olmuyorlar mı diye düşünüyorduk.” (GBE4)

Gönüller Bir Ekibinin projeyi yaparken en çok zorlandıklarını düşündüğü durumlar üç tema altında toplanmıştır (Tablo 6). Bütün ekibin, empati kategorisini, büyük çoğunluğun paylaşma, samimiyet ve üzüntü kategorilerini içeren ifadeler verdikleri görülmüştür.

Çocuk Evleri Sitesinde Kalan Öğrencilerin Kazandıkları Değerler, Nasıl Bir Dağılım ve Çeşitlilik Göstermektedir?

Tablo 7. Bu Etkinlikte Etkilenilen En Önemli Durumların Değerler Açısından İncelendiği Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Değerler	Takdir edilme-onaylanma hissi	6 (23)	“Bizi alkışlamaları, bizi izlemeleri çok hoşuma gitti.” (Ç6)
	Müzik sevgisi	17 (65)	“Koronun içinde şarkı söylemek çok eğlenceliydi.” (Ç23)
	Aile	2 (8)	“Ailemin beni izlemesini isterdim.” (Ç17)
Duygusal	Heyecan	20 (77)	“Şarkı söylerken çok heyecanlandım çünkü ilk kez sahneye çıktım.” (Ç20)
	Mutluluk	26 (100)	“Çok mutlu oldum, çok güzel bir histi.” (Ç18)
İletişim	Sosyalleşme	22 (85)	“Yeni arkadaşlar edindim.” (Ç11)
	Sağlıklı akran iletişimi	5 (19)	“En yakın arkadaşımla küsmüştüm, onunla barıştım.” (Ç25)
	Uyum	12 (46)	“Hep birlikte şarkı söylemek çok eğlenceliydi.” (Ç8)

Tablo 7’ye göre bu etkinlikte çocukları etkileyen en önemli durumlar üç tema altında toplanmıştır. Etkinliklerde bütün çocukların mutlu oldukları ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, büyük bir çoğunluk sosyalleştiklerini, şarkı söylemek için heyecan duyduklarını ve koroda şarkı söylemeyi çok sevdiklerini ifade etmiştir.

Tablo 8. Çocukların Çalışmalarda ve Konser Sırasında Hissettiklerine İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Davranış	Özgüven	8 (31)	“Kendime güvendim, yapabilirim dedim ve yaptım.” (Ç9)
	Sorumluluk bilinci	6 (23)	“Şarkıların sözlerini ezberlemek çok eğlenceliydi.” (Ç5)
Duygu	Heyecan	24 (92)	“Kalbim güm güm atıyordu.” (Ç16)
	Mutluluk	26 (100)	“Sahneye çıkınca çok mutlu oldum.” (Ç15)
	Utanç	5 (19)	“İnsanların önünde şarkı söylemek beni utandırdı.” (Ç23)
	Endişe	9 (35)	“Şarkının sözlerini karıştırsam diye korktum.” (Ç18)
	Takdir edilme-onaylanma hissi	13 (50)	“Herkesin bizi alkışlaması çok güzeldi.” (Ç2)
İletişim	Sağlıklı akran iletişimi	18 (69)	“Arkadaşlarımla daha iyi anlaşmaya başladık.” (Ç26)
	Empati	3 (12)	“Bizi izleyenler, bizim yerimizde olmak ister miydi diye düşündüm.” (Ç23)

Çocukların konser sırasında hissettikleri Tablo 8’de üç tema altında verilmiştir. Bütün çocukların konser esnasında mutlu oldukları ve heyecan duydukları, bu sürecin sağlıklı akran iletişimine etki ettiği belirtilmiştir.

Tablo 9. Çocukların, Arkadaşlarıyla İlişki Kurmalarında Bu Etkinliğin Faydalarına İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Sosyal Olgu	Sosyalleşme	23 (88)	“Bir sürü yeni arkadaş edindim.” (Ç13)
	Uyum	15 (58)	“Arkadaşlarımla birlikte çok eğlenerek vakit geçirdik.” (Ç19)
	Samimiyet	11 (42)	“Yeni tanıştığım arkadaşlarımla hemen yakınlaştık.” (Ç21)
Değerler	Yardımsızlık	8 (31)	“Şarkının sözlerini unuttuğumda arkadaşım bana yardım etmişti.” (Ç5)
	Sevgi	14 (54)	“Arkadaşlarımı tanıdıkça iyi ki arkadaş olmuştuk dedim.” (Ç12)

Tablo 9’a bakıldığında, çocukların, arkadaşlarıyla ilişki kurmalarında bu etkinliğin faydasının olma ya da olmama durumu iki tema altında toplanmıştır. Sosyal olgu teması altında sosyalleşme ve uyum; değerler teması altında ise sevgi kategorileri dikkat çekmektedir.

Tablo 10. Çocukların, Böyle Bir Etkinlikte Tekrar Yer Almak İsteme Durumlarına İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Değer	Empati	13 (50)	“Öğretmenlerimiz mutlu olunca biz de mutlu oluyoruz.” (Ç4)
	Müzik sevgisi	16 (62)	“Arkadaşlarımla beraber koroda şarkı söylemek çok güzel bir histi.” (Ç7)
Toplumsal Fayda	Sağlıklı akran iletişimi	11 (42)	“İsterim çünkü arkadaşlarımla çok eğlendik teneffüslerde konser hakkında konuştuk.” (Ç15)
	Sosyalleşme	21 (81)	“Yeni tanıştığım arkadaşlarımı tekrar görmek isterim.” (Ç25)
	Sanatın iyileştirici gücü	9 (35)	“Koronun içinde şarkı söylerken kendimi özgür hissettim.” (Ç16)
Duygu	Heyecan	17 (65)	“Sahneye çıkıp o heyecanı tekrar yaşamak isterim.” (Ç21)

Çocukların, böyle bir etkinlikte tekrar yer almak isteme nedenleri Tablo 10’da üç tema altında toplanmıştır. “*Sahneye çıkıp o heyecanı tekrar yaşamak isterim.*” (Ç21), “*Tekrar yer almak isterim çünkü müzikle tanışmak beni heyecanlandırdı*” (Ç12) ifadeleri müziğe olan sevgilerini ve müziğin onları heyecanlandığı göstermiştir.

Çocuk Evleri Sitesinde Görev Yapan Eğitimcilerin, Projesinin Bu Evlerde Yaşayan Çocuklara Kazandırdığı Değerlere Ait Görüşleri Nelerdir?

Tablo 11. Etkinlikler Esnasında ve Sonrasında Çocuklarda Gözlemlenen Farklılıkların İncelendiği Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Davranış	Uyum	5 (83)	“Bilsem öğrencileriyle birlikte olmalarına rağmen herhangi bir davranış bozukluğu olmadığını daha uyumlu olduklarını gördüm.” (E3)
	Özgüven	5 (83)	“Genel olarak daha özgüvenli davranıyorlardı.” (E5)
	Kendini ifade edebilme	3 (50)	“Kendilerini ifade ederken daha rahat gözüküyorlardı.” (E6)
	Sorumluluk bilinci	4 (66)	“Çocuklarda görev bilinci oluştuğunu düşünüyorum.” (E1)
	Motivasyon	1 (17)	“Verilen görevleri yerine getirmede motivasyonlarının arttığını gördüm” (E1)
Duygu	Mutluluk	6 (100)	“Çocukların daha sık güldüklerini fark ettim.” (E3)
	Değerli-özel hissetme	3 (50)	“Seçilmiş olmak, insanların güvenerek bir etkinlikte yer vermesi onlara değerli olduklarını hissettirdi.” (E2)
	Seçilmiş olma hissi	3 (50)	“Seçilmiş olmak, insanların güvenerek bir etkinlikte yer vermesi onlara değerli olduklarını hissettirdi.” (E4)
	Takdir edilme-onaylanma	2 (33)	“Onaylanma duygusunu yaşadılar” (E6)
İletişim	Sağlıklı akran iletişimi	4 (66)	“Yaşıtlarıyla daha sağlıklı iletişim kurduklarını düşünüyorum.” (E3)
	Kendini müzik ile ifade etme	5 (83)	“Müzik sayesinde kendilerini ifade ederken rahat olduklarını düşünüyorum” (E6)

Eğitmenlerin, etkinlikler esnasında ve sonrasında çocuklarda gözlemlendiği farklılıklar üç tema altında toplanmıştır (Tablo 11). Eğitmenlerin tamamı bütün çocukların etkinlik esnasında mutlu olduklarını ifade etmiştir. Ayrıca Eğitmenlerin büyük çoğunluğu etkinliklerin çocuklara özgüven, sorumluluk bilinci ve uyum gibi değerler kazandırdığını bildirmiştir.

Tablo 12. Etkinliğin Çocukların Sosyal Becerilerine Katkılarının İncelendiği Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Bireysel açıdan katkılar	Sorumluluk bilinci	5 (83)	“Sorumluluk almanın ve yerine getirmenin verdiği gururun içerisindeydiler.” (E1)
	Otokontrol kazanma	4 (66)	“Genel olarak otokontrol sahibi bir şekilde davranıyorlardı.” (E4)
	Yardımsızlık	2 (33)	“Yardımcı olma konusunda hevesleri ve motivasyonları artmıştı.” (E2)
Toplumsal açıdan katkılar	Sağlıklı akran iletişimi	4 (66)	“Akranlarıyla iletişimde olumlu yönde fayda sağladığını söyleyebilirim.” (E6)
	Kendini ifade etme becerisi	5 (83)	“Kendilerini ifade etme anlamında oldukça geliştiler bence. (E5)
	Sosyalleşme	6 (100)	“Etkinliğin çocuklara sosyalleşme anlamında da katkı sağladığını düşünüyorum.” (E1)

Tablo 12’ye göre böyle bir etkinliğin çocukların sosyal becerileri üzerindeki katkılarına ilişkin eğitmen görüşleri iki tema altında toplanmıştır. Bireysel açıdan en çok sorumluluk bilinci başlığında katkı sağlarken, toplumsal açıdan ise bütün eğitmenler sosyalleşme açısından katkı sağladığını bildirmiştir.

Tablo 13. Çocukların Tekrar Bu Tür Bir Etkinliklerde Yer Alma Sebeplerine İlişkin Eğitmen Görüşlerinin İncelendiği Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Bireysel fayda	Sanatın iyileştirici gücü	3 (50)	“Elbette, çünkü sanat herkes gibi onlara da iyi geliyor.” (E3)
	Sorumluluk bilinci	5 (83)	“Böyle bir etkinliğin çocukların sorumluluk bilincine etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum.” (E6)
	Özsaygı	3 (50)	“Bu tür bir etkinliğin çocukların kendileriyle barışık olmalarını sağladığını düşünüyorum.” (E2)
Toplumsal fayda	Farkındalık	3 (50)	“Çocukların toplumsal anlamda bazı şeylerin farkına vardığını düşünüyorum.” (E6)
	Yardımsızlık	6 (100)	“Birbiriyle yardımlaşarak arkadaşlık ilişkilerini güçlendirdiler.”(E4)

Eğitmenlerin, çocukların bu tür bir etkinlikte tekrar yer almasını isteme nedenleri iki tema altında toplanmıştır (Tablo 13). “*Birbiriyle yardımlaşarak arkadaşlık ilişkilerini güçlendirdiler.*” (E4), “*Arkadaşlarıyla oyun oynarken*

daha fazla yardımlaştıklarını gördüm.” (E5) gibi ifadeler bütün eğitmenler tarafından belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, Sorumluluk bilincine vurgu yapılmıştır.

Tablo 14. Eğitmenlerin, Etkinlik Sonrasında Çocuklarda Gözlemledikleri En Önemli Değerlere İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori	N(%)	Örnek İfade
Toplumsal değerler	Yardımsızlık	2 (33)	“Yardımcı olma konusunda hevesleri artmıştı.”(E1)
	Uyum sağlama	6 (100)	“Bir topluluk içinde uyumlu davranmanın önemini öğrendiklerini düşünüyorum.” (E5)
	Sosyalleşme	4 (66)	“Arkadaşlarıyla olan ilişkilerini geliştirmenin yanı sıra yeni arkadaşlar da edindiler.” (E4)
	İletişim kurma	2 (33)	“Yeni kişilerle etkileşimde bulunmak, iletişim kurmak onlara iyi geldi.” (E6)
Bireysel değerler	Özgüven	6 (100)	“Bana kalırsa en çok özgüven anlamında geliştiklerini düşünüyorum.” (E2)
	Takdir edilme-onaylanma hissi	3 (50)	“Alkışlanmak ve takdir görmek onlara kabul gördüklerini, onaylandıklarını hissettirdi.” (E1)
	Sorumluluk bilinci	5 (83)	“Bir sorumluluğu yerine getirmek için olan motivasyonlarında artış var.” (E3)
	Başarma duygusu	4 (66)	“Bir şeyi başarmanın gururunu ve sevincini yaşadılar.” (E6)

Tablo 14’e göre etkinlik sonrasında çocuklarda gözlemledikleri en önemli değerler iki tema altında toplanmıştır. Bütün eğitmenler çocukların uyum kategorisi altında “*Bir topluluk içinde uyumlu davranmanın önemini öğrendiklerini düşünüyorum.*” (E5), özgüven kategorisi altında ise “*Bana kalırsa en çok özgüven anlamında geliştiklerini düşünüyorum.*” (E2) şeklinde benzer ifadeler belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, sosyal sorumluluk projesi kapsamında müzik iki farklı çalışma grubu arasında iletişim aracı olarak ve hedeflenen değerlerin aktarılmasında bir aracı görev rolünde kullanılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin akademik ve sosyal-duygusal ihtiyaçlarını araştıran çalışmada Akar (2010) akademik olarak öne çıkan özellikleri; grup çalışmalarına etkin olarak katılabilme, kendini ifade edebilme, kendini çok yönlü geliştirebilme olarak belirlerken, sosyal-duygusal olarak; sosyalleşme, empati kurma, kendine güven, aile ilişkileri, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanabilme olarak açıklamıştır. Bu ihtiyaçlar düşünüldüğünde özel yetenekli öğrencilerden oluşan Gönüller Bir ekibi sosyal sorumluluk projesi kapsamında kendilerine sağduyu, sorumluluk bilinci, hoşgörü, iş birliği, saygı,

yardımseverlik, sevgi, kendilerini değerli hissettirme, empati gibi değerler konusunda katkı sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda bu projede, çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara rol model olduklarını bu konuda da yanlış model olmaktan endişe duyduklarını, çocukların güven ortamında kendileriyle sohbet ettiklerini, kendi hayatlarını gözden geçirmek adına bu projenin bir fırsat oluşturduğunu bildirmişlerdir. Hiçbir kan bağı vs. olmadan çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların güven duyarak yaklaşmaları ve içten davranmaları Gönüller Bir ekibine iletişim konusunda kolaylık sağladığı belirtilmiştir. Müziğin araç olarak kullanıldığı bu projede müzik eğitiminin çocukların toplumsal yönlerini güçlendirdiği, arkadaşlık ilişkilerini kurmak ve geliştirmek konusunda etkili olduğu, çevresine duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde büyük önem taşıdığı (Cabedo-Mas, Díaz-Gómez, 2013; Crawford, 2020; Türkmen, 2010) düşünüldüğünde geçmiş çalışmaların bulgularını destekleyici yöndedir. Diğer yandan Gönüller Bir ekibi, bu projenin çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara toplumsal açıdan; uyum, iş birliği, saygı, paylaşım, kendini ifade edebilme gibi değerler kazandırdığını, bireysel olarak ise; sevgi, güven, özgüven, fark edilme gibi değerler kazandırdığını belirtmiştir. Benzer konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, lise öğrencilerinin sosyal sorumluluk projelerinde yer alması uyum, iş birliği ve kendini ifade edebilme becerisinin artması açısından araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir (Al-Tal, Wafaa, Al-Jawaldeh and Al-Taj, 2022; Vidergor, 2015). Gönüller Bir ekibi benzer sosyal sorumluluk projelerinde tekrar yer almak istediklerini, bunun sebebi olarak çocuklarla birlikte vakit geçirmekten, onlara duydukları güven duygusunun oluşturduğu sevgi, saygı ve yardım etme duygularını tekrar yaşamak istediklerini belirtmiştir. Silverman (1994) özel yetenekli çocukların ahlaki kaygılarının akranlarına oranla daha erken geliştiğini belirtirken, Dobrowski, bu çocukların daha yüksek düzeyde empati, duyarlılık, ahlaki sorumluluk, kendini yansıtırma ve özerklik sergilediğini bildirmiştir (Nelson, 1989). Alan yazına bakıldığında özel yetenekli öğrencilerin değerler çerçevesinde kişiliklerini geliştirdikleri ve etrafındaki kişilerden olumlu yönde etkilendikleri söylenebilir (Topcu, 2015). Projenin gerçekleşme aşamasında Gönüller Bir ekibi, çocuklarla iletişim kurarken çok fazla empati kurdukları ve içselleştirdikleri için çok zorluk yaşadıklarını bildirmişlerdir. Verilere bakıldığında çocukların özel hayatlarından örnekler vererek sohbet etmeleri Gönüller Bir ekibine hem samimi olarak yaklaştıklarını hem de psikolojik olarak onları etkilendiği ifade

edilebilir. Önceki çalışmalarda öğrencilerin sosyal sorumluluk alanında toplumsal duyarlılık, kişisel gelişim, değişim sağlama gibi sebeplerden dolayı görev aldıkları ön plana çıkmaktadır (Külekçi ve Özgan, 2015).

Çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklar ile yapılan görüşmelerde çocuklar; iletişim temasında yer alan mutluluk, sosyalleşme, sağlıklı akran iletişimi kurma kategorilerinin yanı sıra, duygusal açıdan mutlu ve heyecanlı olduklarını, müzik sevgisi ve takdir edilme duygusunu yaşadıklarını belirtmiştir. Çocuklar çalışmalarda ve konser esnasında mutlu ve heyecanlı olduklarını, özgüven kazandıklarını, sağlıklı akran iletişimi kurduklarını, sorumluluk bilinci oluştuğunu ifade etmiştir. Çocuklar, projenin; akran ilişkilerini olumlu etkilediğini, sosyalleşme, ortama uyum sağlama, sevgi, yardımseverlik ve samimiyet oluşturduğunu belirtmiştir. Böyle bir projede tekrar yer alma durumlarına değerler eğitimi çerçevesinden bakıldığında; müziğe olan sevgilerinin yanı sıra, sosyalleşme, empati kurma ve sanatın iyileştirici gücünden bahsedilebilir. Araştırma ile önceki çalışmalara bakıldığında birbiriyle örtüşen sonuçlar görülmektedir. Koroda görev alan çocuk; sorumluluk bilinci, uyum sağlama, birlik olma, müzik sevgisi, özgüven, arkadaşlık ilişkileri, empati, özelleştireci yapabilme yeteneği, saygı ve özsaygı kazanırken (Atılğan, Ördekçi, 2015; Elliott, 2007); ayrıca müziğin sosyolojik ve psikolojik açıdan iyileştirici gücünden bahsetmek mümkündür (Babacan, 2014).

Çocuk evleri sitesinde yaşayan çocukların öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde ise; projenin gerçekleşmesi esnasında ve sonrasında çocuklarda gözlemledikleri farklılıklar davranış temasında özgüven, uyum, kendini ifade edebilme, sorumluluk bilinci ve motivasyonlarının arttığı; duygu temasında çocukların mutlu olduğu, seçilmiş hissedildikleri, takdir edilme-onaylanma duygusunu yaşadıkları ve değerli- özel hissettikleri, ayrıca sağlıklı akran iletişimi kurmakta ve kendisini müzikle ifade etme konusunda iletişim sağladıkları belirtilmiştir. Sloutsky (1997) yaptığı çalışmada bu çocukların sosyal uyum sağlamada, sosyalleşmede akranlarına oranla bilişsel ve gelişimsel olarak daha geriden gelen gelişime sahip olduklarını belirtmiştir. Diğer yandan bu kurumlarda büyüyen çocukların dikkat problemi, dürtüsellik ve aşırı hareketlilik gibi okul sürecinde de süregelen davranışsal problemler yaşadığı, bu durum akran ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir (MacLean, 2003). Bu verilerin aksine projenin çocuklara sosyal beceriler olarak kazandırdıklarına bakıldığında, bireysel açıdan; otokontrol ve sorumluluk bilinci, yardımseverlik konusunda katkı sağladığı ifade edilirken, toplumsal açıdan

bakıldığında kendini ifade edebilme becerisi, akranlarıyla sağlıklı iletişim sağlama ve sağlıklı sosyalleşebilme ortaya çıkmıştır. Çocukların bu tür projelerde yer alma sebepleri olarak, sanatın iyileştirici gücüne inanarak, yardımseverlik, toplumsal farkındalık yaratma açısından önemli buldukları belirtilmiştir. Alanyazına bakıldığında müziğin de içinde bulunduğu sanatsal etkinliklerin çocukların üzerindeki baskıları hafiflettiği tespit edilmiştir (Çilden, 2001). Çocukların kazandığı önemli unsurlar arasında; uyum sağlama, özgüven kazanma, sorumluluk bilinci oluşması, başarma duygusu, sosyalleşme, takdir edilme- onaylanma, sağlıklı iletişim kurma gibi konuların yer aldığı söylenebilir. Gönüller Bir ekibinin ve çocuk evleri sitesindeki öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında çocuk evleri sitesindeki çocuklara; saygı, iş birliği, sevgi, özgüven, değerli hissetme, uyum gibi değerlerin kazandırıldığı düşünülmektedir. Diğer yandan farklı olarak Gönüller Bir ekibi bu çocuklara paylaşma, birlikte hareket edebilme gibi değerlerin kazandırıldığını düşünürken, öğretmenler ise, yardımseverlik, sosyalleşme, sorumluluk gibi değerlerin kazandırıldığını ifade etmiştir.

Değerler eğitimi, toplum hayatının düzenleyicisi ve koruyucusu olarak eğitimin önemli bir parçasıdır (Batur ve Yücel, 2012). Bu açıdan bakıldığında MEB tarafından belirlenen on kök değer olarak yer alan; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi değerlerin birçoğunun hem özel yetenekli lise öğrencilerinden oluşan Gönüller Bir ekibine hem de çocuk evleri sitesinde yaşayan çocuklara müzik yoluyla sosyal sorumluluk projesi kapsamında kazandırıldığı düşünülmektedir. Müziğin birleştirici ve iyileştirici gücü düşünüldüğünde (Karakoç, 2021) yapılan çalışmanın alanda yeni ve özgün olması bu araştırmanın güçlü yanı olarak görülürken, bazı değerlerin (adalet, dostluk, sabır gibi) dolaylı yoldan kazandırılması ise araştırmanın geliştirilmesi gereken yanlarıdır. Araştırma, Adana ilinde yaşayan dokuz özel yetenekli öğrenci ve çocuk evleri sitesinde yaşayan 26 çocukla sınırlandırılmıştır.

MEB ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının işbirliğinde hazırlanan sosyal sorumluluk projelerinin sayılarının artması için bu kurumlara görev yapan öğretmenlere/eğitmenlere yönelik teşvik edici hizmet içi eğitimler, seminerler ve çalıştaylar düzenlenmesi, lise düzeyinde bir öğrencinin eğitim-öğretim hayatı boyunca en az bir sosyal sorumluluk projesinde yer alması, okulların öğretim programında yer alan değerlerin bir sosyal sorumluluk projesiyle ilişkilendirilmesi, günümüzde çok büyük bir yere sahip olan sosyal medya aracılığıyla değerler eğitimi hakkındaki bilgilerin daha fazla insana ulaşılması,

dezavantajlı çocukların daha fazla sanatsal etkinlikte yer alması için fırsatlar sunulması önerilmektedir. Ayrıca bu araştırmada müzik araç olarak kullanılmıştır. Sanatın diğer alanlarının da (Örn. görsel sanatlar, tiyatro, plastik sanatlar vb.) bu çalışmada olduğu gibi kurgulanabileceği yeni çalışmalar yapılması, araştırma nitel bir çalışma ve çalışma grubunun sayıca az olması çalışmanın sınırlılığdır. Bu sebeple genelleme yapmak mümkün olmamaktadır. Buradan yola çıkarak görece genellemenin mümkün olduğu farklı araştırma modellerinde ve daha büyük örneklem/çalışma grubunun yer aldığı çalışma yapılması, araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır; farklı çalışmalarda gözleme de (katılımcı gözlemci vb. modellerde) dayalı verilerin toplandığı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2005). *Çocuk koruma kanunu*.
<https://www.aile.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/kanunlar/5395-sayili-cocuk-koruma-kanunu.pdf>
- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akto, A. ve Akto, S. (2020). Early childhood and values education. *International Journal of Social Research*, 13(74), 330-336.
 Doi:10.35192/jjoas-h.v30i2.246
- Al-Tal, S., Wafaa, W., Al-Jawaldeh, F. ve Al-Taj, H. (2022). Social responsibility patterns among gifted students and their relationship to some variables. *Jordan Journal of Applied Science-Humanities Series*, 30(2), 94-112.
- Atılgan, D. S. ve Ördekci, Ş. (2015). İlkokul öğrencilerinin sosyalleşmelerinde koro eğitiminin rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Aydoğdu, F. (2016). Çocuk evinde kalan çocukların karşılaştıkları sorunların ve beklentilerinin incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-71.
 Doi:10.1501/Asbd_0000000057
- Babacan, E. (2014). AGSİ öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin algıları: Metafor analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 124-132.
- Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 7(4), 1031-1049.
- Billingsley, F., White, O. R. ve Munson, R. (1980). Procedural reliability: a rationale and an example. *Behavioral Assessment*, 2(2), 229-241.
- Cabedo-Mas, A. ve Díaz-Gómez, M. (2013). Positive musical experiences in education: Music as a social praxis. *Music Education Research*, 15(4), 455-470.
 Doi:10.1080/14613808.2013.763780
- Crawford, R. (2020). Socially inclusive practices in the music classroom: The impact of music education used as a vehicle to engage refugee background students.

- Research Studies in Music Education*, 42(2), 248-269.
Doi:10.1177/1321103X19843001
- Çabuk, B., İlhan, E. ve Günay, A. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerinin desteklenmesi: Sosyal sorumluluk projelerinin rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 497-512.
Doi:10.29249/selcuksbmyd.663005
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-8.
- Diamantopoulos, A. ve Siguaw, J. A. (2006). Formative versus reflective indicators in organizational measure development: A comparison and empirical illustration. *British Journal of Management*, 17(4), 263-282.
Doi:10.1111/j.1467-8551.2006.00500.x
- Efe, Ş. (2022). *Aile ve sosyal hizmetler bakanlığına bağlı kurumlardaki korunmaya muhtaç çocuklara yönelik din ve değerler eğitimi üzerine nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elliott, D. J. (2007). Socializing' music education. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 6(4), 60-95.
http://act.maydaygroup.org/articles/Elliott6_4.pdf
- Erten, C. F. ve Çilden, Ş. (2018). Kulaktan (işitsel temelli) öğretim yöntemi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 248-267.
- Gökdeire, M. ve Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmenin rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 93-103.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. ve Gündüz, D. D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70.
- Kara, M. ve Emirhan, T. (2020). Değerler eğitimi açısından müzik dersi kitaplarındaki çocuk şarkıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 153-178.
Doi:10.7822/omuefd.742422
- Karakoç, E. (2021). Pandemi sırasında müziğin iyileştirici etkisi. *Social Research and Behavioral Sciences*, 7(13), 562-576.
- Keten, D. (2017). *Korunmaya muhtaç çocuklar: Ankara çocuk evleri üzerine niteliksel bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Külekçi, E. ve Özgan, H. (2015). Üniversite öğrencilerinin algılarına göre sosyal sorumluluk alanında görev alma nedenleri ve sonuçları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 1-15.
- Maclean, K. (2003). The impact of institutionalization on child development. *Development and Psychopathology*, 15(4), 853-884.
Doi:10.1017/S0954579403000415
- MEB. (2022). *Değerler eğitimi etkinlik kitabı*.
<https://ogm.meb.gov.tr/www/genel-mudurlugumuzce-hazirlanan-degerler-egitimi-etkinlik-kitabi-yayimlandi/icerik/1665>
- Miles, M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. baskı). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Nelson, K. C. (1989). Dabrowski's theory of positive disintegration. *Advanced Development*, 1, 1-14.
- Oğuz-Güner, Y. (2018). Post travmatik çocuklarda müzik ile oyun terapisi. *Sanat ve Tasarım*, 1(1), 49-56.
- Özdemir, N., Sefer, N. ve Türkdoğan, D. (2008). Bir sosyal sorumluluk projesi örneği: korunmaya muhtaç çocuklar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 283-305.
- Sezer, Ş. (2016). Velilerin üstün yetenekli öğrencilerin değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Üstün Yetenekliler Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 29-47.
- Shaklee, B. D. (1992). Identification of young gifted students. *Journal for the Education of the Gifted*, 15(2), 134-144.
Doi: 10.1177/016235329201500203
- Silverman, L. K. (1994). The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. *Roeper Review: A Journal on Gifted Education*, 17(2), 110-116.
- Sloutsky, V. M. (1997). Institutional care and developmental outcomes of 6-and 7-year-old children: A contextualist perspective. *International Journal of Behavioral Development*, 20(1), 131-151.
- Smedsrud, J. (2020). Explaining the variations of definitions in gifted education. *Nordic Studies in Education*, 40(1), 79-97.
Doi:10.23865/nse.v40.2129
- Topcu, S. (2015). Üstün zekâlı öğrencilerin değer kavramına yönelik algıları: Elâzığ bilim ve sanat merkezi örneği. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 10(11), 1449-1470.
Doi: 10.7827/TurkishStudies.8436
- Türkmen, U. (2010). Çocuğun bireysel toplumsal ve kültürel gelişiminde amatör müzik eğitiminin yeri problemleri ve çözüm önerileri. *Primary Education Online*, 9(3), 960-970.
- Ulak, H., Aygün, B. ve Öznacar, B. (2022). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde değerler eğitimi tasarımı: mutlu çocuklar güçlü Türkiye. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-15.
- UNESCO. (1998). *Education Strategies for Disadvantaged Groups, UNESCO Working Documents in the Series IIEP Contributions*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000114204>
- Vidgor, H. E. (2015). Relate-create-donate: Promoting social responsibility in second language teaching and learning. C. R. Harris, (Ed.), *Applied practice for educators of gifted and able learners* içinde (559-572). The Netherlands: Sense Publishers.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. ve Tortop, H. S. (2018). Değerler eğitimi ve üstün yetenekliler. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5(2), 10-27.